

Zenetudományi konferencia

EŐSZE LÁSZLÓ

90. születésnapja tiszteletére

Erkel-, Szabolcsi Bence- és Széchenyi-díjas zenetörténész, a zenetudomány kandidátusa, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja, Magyar Örökség-díjas tiszteletére tartott a Magyar Művészeti Akadémia Zeneművészeti Tagozata és a Magyar Kodály Társaság konferenciát, a Szabolcsi Bence Zeneiskola előadótermében

(1052 Budapest, Vármege utca 9.)

2013. november 16-án

A rendezvény előkészítését Szőnyi Erzsébet professzor, a kortárs és jóbarát kezdeményezte. „Születésnap köszöntőjéből” idézünk: *Boldog az, aki remekművek közt tölti életét. Akinek az a képessége, hogy nagy mesterek kódolt üzeneteit közölni tudja embertársaival. Aki saját előadóművészi tapasztalatát elméleti tudásban képes kamatoztatni, s ezzel másoknak megvilágíthatja azt, ami különben rejtve maradna, mert Kodály szavait idézve: vannak a léleknek régiói, melyekbe csak a zene világít be.*”

Szőnyi Erzsébet a konferencián személyesen nem tudott résztvenni, az ülés vezetését **Kollár Éva** a Magyar Kodály Társaság társelnöke vállalta.

Bevezető

Tisztelt Elnök Úr, Akadémikus Hölgyek és Urak, tisztelt Kollégáink, kedves Barátaink, és főként tisztelt és szeretett Eősze László Tanár Úr!

Ünnepelni jöttünk! Kivételes alkalom ez a mai találkozó, amikor egy ragyogó szellemű tudósunk fejezhetjük ki tiszteletünket, 90. születésnapja alkalmából.

Szeretnénk fölillantani a szinte beláthatatlanul gazdag kutató életművet, amelynek csúcspontjain a szellemtörténet legkiválóbb alkotó művészei állnak. A kevésbé tapasztalt nemzedék tagjai csak föltételezhetik, hogy rögzös volt az út a csúcok felé, hiszen földrengető történelmi korokat kellett átélni, elképzelhetetlenül sok akadály és kitartó munka vezethetett el a mai napig. Mindez valóban csak úgy történhetett meg, hogy Eősze László tanár úr számára a kezdetektől világosan kirajzolódottak a jelző táblák az éltető-ösztönző pontokhoz, az elérendő célokhoz és magasságokhoz. Fáradozása és munkával teli élete sikerhez vezette a kivételes képességű tudóst, a tiszta lelkű embert.

Köszönjük, hogy a mai alkalomra, a Magyar Művészeti Akadémia és a Magyar Kodály Társaság konferenciájára ilyen sokan eljöttek. Tiszteletadó konferenciánk megrendezésének gondolata Szőnyi Erzsébet professzor asszonyban fogalmazódott meg, és *Ittész Mihály* elnök úrral

közösen szervezték meg azt. Hálásan köszönjük nekik a lehetőséget, hogy együtt ünnepelhetünk. Váratlan betegsége miatt a távol maradó Szőnyi Erzsébet professzor asszony nevében is köszöntöm Önöket! Együttal örömmel adom át Elisabeth Moll asszony, amerikai kolléganőnk üdvözlését is, aki Forrai Katalin életművét kutatja, és nemrégiben kapott magas kitüntetését.

Az ünnepelt, Eősze László számos magas kitüntetését alig lehet föl-sorolni. 2013. március 15-én Széchenyi-díjat kapott. Akkor így nyilatkozott: „*Ha ezt a kitüntetést korábban kapom meg, biztos vagyok benne, hogy a köszönetemet újabb kutatásokkal fejeztem volna ki*”.

Később, 2013. szeptember 21-én, a Magyar Tud. Akadémián Szőnyiné Szerző Katalin méltatásában ez hangzott el: „*Eősze László Liszt Ferenc és Kodály Zoltán életművét feltáró zenetörténelmi munkássága Magyar Örökség!*” A tudós ekkor kapta meg a Magyar Örökség Díjat. Szeretnék rövid felütést adni a hatalmas életmű bemutatásához, és az ezután következő előadásokhoz. Kit ünnepelünk tehát ma, 90. születésnapja alkalmából?

Eősze László a magyar és a nemzetközi zenetudomány kimagasló egyénisége. Kodály Zoltán és Liszt Ferenc életművét dolgozta föl, az egyetemes operatörténetben Giuseppe Verdi és Richard Wagner életútját kutatta. Forrásanyag-értékű munkásságával, valamint számtalan más alapvető művével, nemzetközi tevékenységével, a Zeneműkiadónál végzett meghatározó jelentőségű, több évtizedes intézményvezetésével, teljességet teremtő, példaértékű életpályájával itthon és a zenei nagyvilágban a legmagasabb elismerést vívta ki.

Eősze László 1923. november 17-én, két nappal Kodály Psalmus Hungaricus oratóriumának bemutatója előtt született. Kiváló zongorista volt, felsőfokú zenei tanulmányai mellett német-olasz és esztétika szakon tanult a Pázmány Péter Tudományegyetemen. Egész életét betöltötte a zene és a bölcsészettudomány. 1945-ben német nyelvű bölcsész-doktori disszertációt írt „*Liszt Ferenc és a német romantika*” címmel. 1953-tól foglalkozott Kodály Zoltán műveivel, és ez irányú munkássága kiemelte őt kortársai közül, hiszen Kodály maga kérte, hogy írja meg életrajzát, és ez a kutatói irányultság, ez a személyes kapcsolat az, amely őszinte és kölcsönös tiszteletté, majd pedig barátsággá vált. Eősze Lászlónak sikerült teljes képet rajzolni Kodály Zoltán zeneszerzői, zenepedagógiai és nemzetnevelői életművéről.

2003-ban, 80 évesen az Ünnepelt elnyerte a Magyar Alkotóművészek Zenei Tagozatának Nagydíját. Dr. Berlász Melinda méltatta a kiváló tudóst: „...*a Kodály-biográfiának és a Kodály-ikonográfiának alapjait Eősze László publikációi teremteték meg a magyar és az idegen nyelvű szakirodalom terén... Őt évtizeden át közzétett tanulmányaiban, kötetekben a Kodály-életmű legkülönfélébb műfaji és stílári kérdései foglalkoztatták: minden egyes munkáját Kodály szellemi sugárzásának történéshű közvetítése hatja át.*”

(A laudáció elhangzott 2003. XII. 19-én, a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete Báthori utcai termében.)

Szellemi életünket Eősze László számtalan könyve, cikke és elemző tanulmánya gazdagítja, amelyek megtermékenyítik a mai nemzedék gondolkodását is. Fáradhatatlan alaposága, mély tudása példaként áll a fiatal kutatók, előadóművészek és zenetanárok előtt. Az ő nevükben is hálásan köszönjük Tanár úr tevékenységének ragyogó eredményeit.

Befejezésül fontos megbízást kell teljesítenem:

Kedves kötelességem, hogy elmondjam, Eősze László szelíd és szeretet árasztó életútjának fontos pillére, értékes ékköve a Szőnyi Erzsébettel való barátsága. A zenei együttműködés a múlt század közepén kezdődött, és közel 70 éve tart ma is, töretlenül. Ezt maga, a 90. születésnapjához közeledő Kossuth-díjas zeneszerző, a Kodály tanítvány és világhírű zenetanár, a Magyar Kodály Társaság korábbi elnöke, Szőnyi Erzsébet professzor hangsúlyozta tegnapi telefonbeszélgetésünk alkalmával. Kérte, hogy távollétében föltétlenül említsem meg ezt Önöknek. Azt hiszem, ilyen ritka, gyémánt tisztaságú barátság talán nincs is több a földön. Szőnyi tanárnő nevében is, mindnyájan azt kívánjuk: jó egészségben éltesse az Isten Eősze László Tanár Urat!

A konferencia programja:

SZŐNYINÉ SZERZŐ KATALIN: Eősze László munkássága
ITTZÉS MIHÁLY: Eősze László – Kodály Zoltán életrajzírója,
életművének kutatója és szószólója

Kodály Zoltán: Adagio

Előadják: SZECSÓDI FERENC – hegedű, NAGY MÁRTA – zongora

BÓNIS FERENC: Amerikai délibáb. Kodály Zoltán és
tanítványa, Balogh Ernő

Kodály Zoltán–Szigeti József:

Intermezzo a Háry János c. daljátékból

Előadják: SZECSÓDI FERENC – hegedű, NAGY MÁRTA – zongora

Kávészünet

HAMBURGER KLÁRA: Liszt levelek a berlini Állami Könyvtárban

ECKHARDT MÁRIA: Sgambati művek Liszt kottatárában

Sgambati, Giovanni: Két zongoradarab: Idillio, Marcia

Liszt Ferenc: Au bord d'une source

Előadja: NAGY MÁRTA

Ebédészünet

BORONKAY ANTAL: Eősze László és az Editio Musica Budapest

Sgambati, Giovanni: Tu sei proprio come un fi ore
(Heinrich Heine verse: Du bist wie eine Blume)

Wagner, Richard: Álmodok – Wesendonk-dalok, 5.

Előadják: TOKODY ILONA – ének, NAGY MÁRTA – zongora

GILBERT DE GREEVE: Eősze László és a Nemzetközi Kodály Társaság

Verdi, Giuseppe: Ave Maria

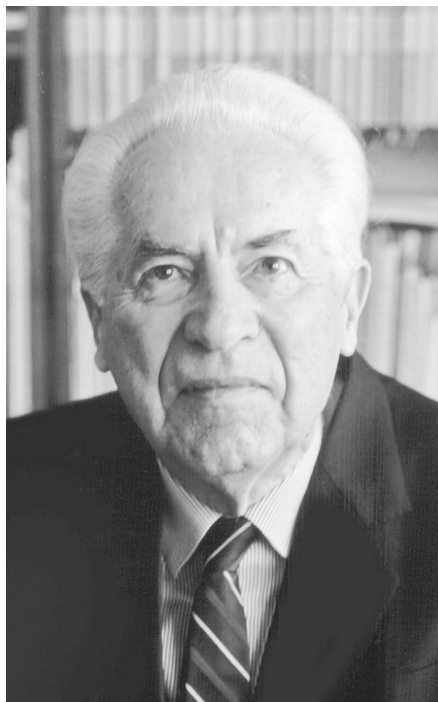
Kodály Zoltán: Norvég leányok (Weöres Sándor verse)

Előadja a GEMMA ÉNEKEGYÜTTES, vezényel TÓTH MÁRTON

ÉLET ÉS MŰ

Zenatudományi tanulmányok

Emlékkönyv
Eősze László tiszteletére

Eősze László zenetörténész, zenei író, a 20. század második felében a magyar zeneműkiadás egyik meghatározó alakja 2013. november 17-én ünnepli 90. születésnapját. A tiszteletére rendezett konferencia előadásaiból és más tanulmányokból összeállított kötetel köszöntjük őt, aki Kodály életrajzírójaként, életművének kutatójaként és szószólójaként, Verdi és Wagner életművét népszerűsítő könyvek szerzőjeként és a Liszt-irodalmat gazdagító kutatóként szerzett elvülhetetlen érdemeket.

Az EDITIO MUSICA BUDAPEST 2013 – kiadásában megjelent emlékkönyv szerzői:

ALMÁSI ISTVÁN, BERLÁSZ MELINDA, BÓNIS FERENC,
BORONKAY ANTAL, GILBERT DE GREEVE, ECKHARDT MÁRIA,
EŐSZE LÁSZLÓ, ITTZÉS MIHÁLY, SZABÓ MIKLÓS,
SZŐNYI ERZSÉBET, SZŐNYINÉ SZERZŐ KATALIN, TÓTHPÁL JÓZSEF

*

Az Eősze-emlékkönyvet ITTZÉS MIHÁLY, a kötet szerkesztője mutatta be. A jelenlévők megkapták a könyvet, amit a szerző dedikációja tett még értékesebbé.

Köszöntések, és a befejezésül rendezett fogadás közvetlen baráti beszélgetései hozzájárultak, hogy emlékezetessé tegyék a megjelentek számára, az Eősze László tiszteletére rendezett konferenciát.

M.N-N K

Az ismeretlen Sgambati az előadó szemszögéből

Dr. Eősze László 90. születésnapja tiszteletére rendezett egész napos konferencián hangzott el *Eckhardt Mária* előadása *Giovanni Sgambatiról*, Liszt legkedvesebb és legtehetségesebb olasz tanítványáról.

A téma többszörösen is kapcsolódott az ünnepelthez: Eősze László kutatásának köszönhetően sikerült számos eredeti Liszt kéziratot, fotót és kottát megszerezni a magyar állam számára, ill. Keresztury Dezső által megvásárolni a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézetének. A családi Sgambati gyűjteményből származó 75 dokumentumhoz csatlakozott Eckhardt Mária előadása a budapesti Liszt hagyományokban található Sgambati művekről.

Nem gondoltam volna ez év júniusában Prágában, miközben Sass Sylviával sétáltam, hogy beszélgetésünknek hamarosan szerves folytatása lesz. A római Dante-termet emlegettük, ahol 1866-ban Sgambati vezényletével bemutatták többek között Liszt Dante szimfóniáját. „A Sala Dante” ma már nem létezik olyan formában, mint Liszt idején, de most is a Palazzo Poli emeletén található: a Trevi kút szemközti része közös a palota egyik oldalfalával. (Idén a Római Balassi Intézet is kapott meghívást, Sass Sylvia növendékei adtak itt nagyszerű Verdi hangversenyt a bicentenárium alkalmából.) Csak a Liszt szakirodalomból ismerem Sgambatit, de ezt megelőzően soha senkitől nem hallottam nevét.